

وضع فعالیت اتباع خارجی در کشور چگونه است؟

حضور اتباع خارجی در کشور موضوعی است که باید از جنبه‌های مختلف اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی مورد بررسی قرار گیرد. در این میان اشتغال اتباع خارجی یکی از موضوعات واقعیاتی است که در چند دهه گذشته، بازار کار کشور را با خود درگیر نموده است. همانکنون هزاران نفر نیروی کار مجاز و غیرمجاز خارجی بخشی از فضای کاری کشور را اشغال کرده‌اند. حال در اینجا این سوال پیش می‌آید که در شرایطی که بحران بیکاری در کشور از اساسی‌ترین مسائل و چالش‌های پیش روی سیاستمداران و مسئولان کشور است، آیا جایگزینی نیروی کار ایرانی به جای نیروی کار خارجی در کاهش آمار بیکاری تاثیر گذار است؟ و حضور شاغلین خارجی در کشور به عنوان تهدیدی برای نیروی کار داخلی به شمار آمده و به اقتصاد کشور ضربه وارد می‌کند و یا با افزایش تولید به چرخه اقتصادی کشور یاری می‌رساند؟ لازم به ذکر است با وجود کم‌شماری احتمالی اتباع خارجی در کشور، نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن تنها منبع رسمی کشور است که ویژگی‌های اتباع خارجی و روند تحولات جمعیتی و اقتصادی آنان را برای کاربران ارائه می‌نماید.

جدول ۱- جمعیت اتباع خارجی در کشور - سال‌های ۹۵-۱۳۶۵

سال	۱۳۹۵	۱۳۹۰	۱۳۸۵	۱۳۷۵	۱۳۶۵	تعداد (نفر)
	۱۶۵۴۳۸۸	۱۶۸۸۱۹۵	۱۵۹۴۶۲۸	۱۱۰۱۲۶۰	۹۲۷۹۳۷	

مأخذ: نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال‌های ۱۳۶۵ تا ۹۵ - مرکز آمار ایران

تعداد اتباع خارجی مطابق سرشماری‌های ۱۳۶۵ لغایت ۱۳۹۰ روند رو به افزایش داشته ولی در سال ۱۳۹۵ با کاهش مواجه بوده است، به طوریکه جمعیت اتباع خارجی در سال ۱۳۹۵ نسبت به سال ۱۳۶۵ به میزان ۷۸.۳ درصد افزایش داشته ولی نسبت به سال ۱۳۹۰ از کاهش ۲ درصدی برخوردار بوده است.

جدول ۲- تعداد و توزیع نسبی جمعیت کشور به تفکیک تابعیت - سال ۹۵

کشور	جمع	ایران	افغانستان	عراق	پاکستان	ترکیه	سایر کشورها	اظهارنشده
جمعیت کل کشور	۷۹۹۲۶۲۷۰	۷۸۱۶۶۸۲۲	۱۵۸۳۹۷۹	۳۴۵۳۲	۱۴۳۲۰	۷۱۳	۲۰۸۴۴	۱۰۵۰۶۰
توزیع نسبی (درصد)	۱۰۰.۰	۹۷.۸۰	۱.۹۸	۰.۰۴	۰.۰۲	۰.۰۰	۰.۰۳	۰.۱۳

مأخذ: نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۹۵ - مرکز آمار ایران

بر اساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۹۵ مرکز آمار ایران، از تعداد ۷۹۹۲۶۲۷۰ نفر جمعیت کل کشور، تعداد ۱۶۵۴۳۸۸ نفر اتباع خارجی در کشور زندگی می‌کنند. به عبارت دیگر ۹۷.۸ درصد را ایرانیان و ۲.۱ درصد را اتباع سایر کشورها تشکیل داده‌اند. (سهم کشور افغانستان نزدیک به ۰.۰۲ درصد و سایر کشورها ۰.۱ درصد می‌باشد) البته ۰.۱۳ درصد نیز تابعیت خود را اظهار نکرده‌اند.

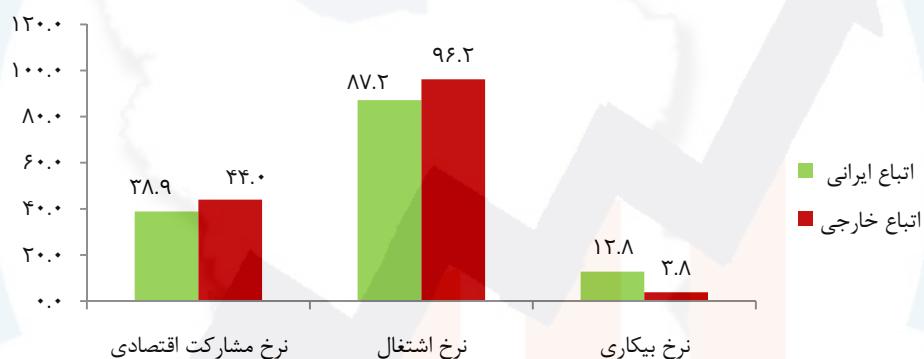
جدول ۳- جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر اتباع خارجی بر حسب وضع فعالیت - سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵

اظهار نشده	جمعیت غیرفعال	جمعیت فعال			جمع کل	سال
		بیکار	شاغل	جمع		
۸۵۰۶	۷۰۴۶۶۵	۲۱۳۹۴	۵۳۸۶۴۶	۵۶۰۰۴۰	۱۲۷۳۲۱۱	۱۳۹۵
۷۱۹۵۴	۷۰۱۹۳۸	۳۷۲۷۰	۴۷۰۶۱۰	۵۰۷۸۸۰	۱۲۸۱۷۷۲	۱۳۹۰

مأخذ: نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵ - مرکز آمار ایران

جمعیت فعال اتباع خارجی در سال ۱۳۹۵ برابر ۵۶۰۰۴۰ نفر است که نسبت به سال ۱۳۹۰ به میزان ۱۰.۳ درصد افزایش داشته است. این در حالی است که جمعیت شاغل خارجی در سال ۱۳۹۵ از افزایش ۱۴.۵ درصدی نسبت به سال ۱۳۹۰ برخوردار بوده ولی در مقابل بیکاران خارجی در سال ۱۳۹۵ با کاهش ۴۲.۶ درصدی مواجه بوده‌اند. جمعیت غیرفعال اتباع خارجی نیز در سال ۱۳۹۵ برابر ۷۰۴۶۶۵ نفر است که در مقایسه با سال ۱۳۹۰ افزایش ۴.۰ درصدی را نشان می‌دهد.

نمایگرها نیروی انسانی بر حسب تابعیت - سال ۱۳۹۵

جدول ۴- جمعیت شاغل و بیکار کشور و اتباع خارجی در گروه سنی جوانان - سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵

بیکار			شاغل			گروه سنی	سال
سهم (درصد)	تابع خارجی	کل کشور	سهم (درصد)	تابع خارجی	کل کشور		
۰.۷	۲۱۳۹۴	۳۲۵۸۲۱۵	۲.۴	۵۳۸۶۴۶	۲۲۶۷۰۹۸۸	کل ۱۵ تا ۲۴ ساله	۱۳۹۵
۱.۳	۱۱۶۳۸	۹۰۸۸۰۸	۷.۹	۱۴۷۴۳۲	۱۸۶۹۳۲۳		
۱.۱	۳۷۲۷۰	۳۵۶۰۰۲۲	۲.۳	۴۷۰۶۱۰	۲۰۵۴۶۸۷۴	کل ۱۵ تا ۲۴ ساله	۱۳۹۰
۱.۰	۱۰۱۶۳	۱۰۰۵۰۶۱	۳.۸	۸۵۸۶۸	۲۲۴۷۵۰۵		

مأخذ: نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵ - مرکز آمار ایران.

از کل اتباع خارجی حاضر در کشور، تعداد ۵۳۸۶۴۶ نفر شاغل می‌باشد که سهم ۲.۴ درصد از شاغلین کل کشور را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین تعداد شاغلین خارجی در گروه سنی ۱۵ تا ۲۴ ساله برابر با ۱۴۷۴۳۲ نفر است. به عبارت دیگر ۷.۹ درصد جوانان شاغل کشور، جزء اتباع خارجی می‌باشدند. از این رو می‌توان گفت، به همین میزان فرصت‌های شغلی از جوانان ایرانی سلب شده است. نکته قابل تأمل آن است که سهم جوانان شاغل خارجی ۱۵ تا ۲۴ ساله در سال ۱۳۹۵ نسبت به سال ۱۳۹۰ بیش از دو برابر شده است.

البته حضور اتباع خارجی در کشور زمانی بیشتر مورد توجه قرار می‌گیرد که فرصت‌های شغلی توسط اتباع خارجی دارای تخصص و مهارت یکسان با نیروی کار ایرانی، اشغال می‌گردند.

جدول ۵- جمعیت و نماگرهای نیروی انسانی در کشور - سالهای ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵

فعالیت اقتصادی جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر				فعالیت اقتصادی جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر				سال	
بیکاری جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر		بیکاری جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر		بدون احتساب اتباع خارجی		بدون احتساب اتباع خارجی			
بدون احتساب اتباع خارجی	کل*	بدون احتساب اتباع خارجی	کل*	نرخ مشارکت اقتصادی (درصد)	جمعیت فعال	نرخ مشارکت اقتصادی (درصد)	جمعیت فعال		
نرخ بیکاری (درصد)	جمعیت بیکار	نرخ بیکاری (درصد)	جمعیت بیکار	نرخ مشارکت اقتصادی (درصد)	جمعیت فعال	نرخ مشارکت اقتصادی (درصد)	جمعیت فعال		
۱۲.۸	۳۲۳۶۸۲۱	۱۲.۶	۳۲۵۸۲۱۵	۳۸.۹	۲۵۳۶۹۱۶۳	۳۹.۰	۲۵۹۲۹۲۰۳	۱۳۹۵	
۱۴.۹۳	۲۸۴۰۳۳۰	۱۴.۷۷	۳۵۶۰۰۲۲	۳۸.۰۸	۲۲۸۷۹۷۵۳	۳۸.۱۲	۲۴۱۰۶۸۹۶	۱۳۹۰	

*کل، شامل اتباع ایرانی و اتباع خارجی می‌باشد.

مأخذ: مبنای محاسبه شاخص، نتایج طرح سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ می‌باشد.

مطابق نتایج جدول ۵ و با فرض جایگزین نشدن نیروی کار داخلی می‌توان دید در سال ۱۳۹۵ از یک سو خروج اتباع خارجی از بازار کار کشور سبب کاهش ۰.۱ درصدی نرخ مشارکت اقتصادی و از سوی دیگر موجب افزایش ۰.۲ درصدی نرخ بیکاری می‌شود.

در پایان اضافه می‌نماید مانند همه کشورها، در ایران نیز در سال‌هایی که سرشماری عمومی نفوس و مسکن انجام می‌شود نتایج نماگرهای نیروی کار از این طرح با نتایج طرح آمارگیری نیروی کار کمی متفاوت است.